

Constitutia din 31/10/2003

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 767 din 31/10/2003

Modificata si completata prin Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 , publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicata de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constitutie, cu reactualizarea denumirilor si dându-se textelor o noua numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicata, art. 156). Legea de revizuire a Constitutiei României nr. 429/2003 a fost aprobata prin referendumul national din 18-19 octombrie 2003 si a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicarii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotarârii Curtii Constitutionale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului national din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constitutiei României. Constitutia României, în forma initiala, a fost adoptata în sedinta Adunarii Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 si a intrat în vigoare în urma aprobarii ei prin referendumul national din 8 decembrie 1991.

TITLUL I

Principii generale

ARTICOLUL 1

Statul român

- (1) România este stat national, suveran si independent, unitar si indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului român este republica.
- (3) România este stat de drept, democratic si social, în care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a personalitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme, în spiritul traditiilor democratice ale poporului român si idealurilor Revolutiei din decembrie 1989, si sunt garantate.
- (4) Statul se organizeaza potrivit principiului separatiei si echilibrului puterilor - legislativa, executiva si judecatoreasca - în cadrul democratiei constitutionale
- (5) În România, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie.

ARTICOLUL 2

Suveranitatea

- (1) Suveranitatea nationala apartine poporului român, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice si corecte, precum si prin referendum.
- (2) Nici un grup si nici o persoana nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

ARTICOLUL 3

Teritoriul

- (1) Teritoriul României este inalienabil.
- (2) Frontierele tarii sunt consfintite prin lege organica, cu respectarea principiilor si a celorlalte norme general admise ale dreptului international.
- (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orase si judete. În conditiile legii, unele orase sunt declarate municipii.
- (4) Pe teritoriul statului român nu pot fi stramutate sau colonizate populatii straine.

ARTICOLUL 4

Unitatea poporului si egalitatea între cetateni

- (1) Statul are ca fundament unitatea poporului român si solidaritatea cetatenilor sai.
- (2) România este patria comuna si indivizibila a tuturor cetatenilor sai, fara deosebire de rasa, de nationalitate, de origine etnica, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenenta politica, de avere sau de origine sociala.

ARTICOLUL 5

Cetatenia

- (1) Cetatenia româna se dobândește, se pastreaza sau se pierde în conditiile prevazute de legea organica.
- (2) Cetatenia româna nu poate fi retrasa aceuia care a dobândit-o prin nastere.

ARTICOLUL 6

Dreptul la identitate

- (1) Statul recunoaste si garanteaza persoanelor aparținând minoritatilor nationale dreptul la pastrarea, la dezvoltarea si la exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase.
- (2) Masurile de protectie luate de stat pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii persoanelor aparținând minoritatilor nationale trebuie sa fie conforme cu principiile de egalitate si de nediscriminare în raport cu ceilalti cetateni români.

ARTICOLUL 7

Românii din strainatate

Statul sprijina întarirea legaturilor cu românii din afara frontierelor tarii si actioneaza pentru pastrarea, dezvoltarea si exprimarea identitatii lor etnice, culturale, lingvistice si religioase, cu respectarea legislatiei statului ai carui cetateni sunt.

ARTICOLUL 8

Pluralismul si partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.

(2) Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației.

ARTICOLUL 9

Sindicatelor, patronatele și asociațiile profesionale

Sindicatelor, patronatele și asociațiile profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor și la promovarea intereselor profesionale, economice și sociale ale membrilor lor.

ARTICOLUL 10

Relații internaționale

România întreține și dezvoltă relații pașnice cu toate statele și, în acest cadru, relații de bună vecinătate, întemeiate pe principiile și pe celelalte norme general admise ale dreptului internațional.

ARTICOLUL 11

Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

ARTICOLUL 12

Simboluri naționale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roșu.

(2) Ziua națională a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul național al României este "Desteapă-te române".

(4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ARTICOLUL 13

Limba oficiala

În România, limba oficiala este limba româna.

ARTICOLUL 14

Capitala

Capitala României este municipiul Bucuresti.

TITLUL II

Drepturile, libertatile si îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I

Dispozitii comune

ARTICOLUL 15

Universalitatea

(1) Cetatenii beneficiaza de drepturile si de libertatile consacrate prin Constitutie si prin alte legi si au obligatiile prevazute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu exceptia legii penale sau contraventionale mai favorabile.

ARTICOLUL 16

Egalitatea în drepturi

(1) Cetatenii sunt egali în fata legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Functiile si demnitatile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în conditiile legii, de persoanele care au cetatenia româna si domiciliul în tara. Statul român garanteaza egalitatea de sanse între femei si barbati pentru ocuparea acestor functii si demnitati.

(4) În conditiile aderarii României la Uniunea Europeana, cetatenii Uniunii care îndeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege si de a fi alesi în autoritatile administratiei publice locale.

ARTICOLUL 17

Cetatenii români în strainatate

Cetatenii români se bucura în strainatate de protectia statului român si trebuie sa-si îndeplineasca obligatiile, cu exceptia acelor ce nu sunt compatibile cu absenta lor din tara.

ARTICOLUL 18

Cetatenii straini si apatrizii

(1) Cetatenii straini si apatrizii care locuiesc în România se bucura de protectia generala a persoanelor si a averilor, garantata de Constitutie si de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acorda si se retrage în conditiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 19

Extradarea si expulzarea

(1) Cetateanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România.

(2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetatenii români pot fi extradati în baza conventiilor internationale la care România este parte, în conditiile legii si pe baza de reciprocitate.

(3) Cetatenii straini si apatrizii pot fi extradati numai în baza unei conventii internationale sau în conditii de reciprocitate.

(4) Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ARTICOLUL 20

Tratatele internationale privind drepturile omului

(1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Daca exista neconcordanțe între pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului în care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ARTICOLUL 21

Accesul liber la justitie

(1) Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor si a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngradi exercitarea acestui drept.

(3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor într-un termen rezonabil.

(4) Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative si gratuite.

CAPITOLUL II

Drepturile si libertatile fundamentale

ARTICOLUL 22

Dreptul la viata si la integritate fizica si psihica

(1) Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizica si psihica ale persoanei sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi supus torturii si nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant.

(3) Pedeapsa cu moartea este interzisa.

ARTICOLUL 23

Libertatea individuala

(1) Libertatea individuala si siguranta persoanei sunt inviolabile.

(2) Perchezitionarea, retinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile si cu procedura prevazute de lege.

(3) Retinerea nu poate depasi 24 de ore.

(4) Arestarea preventiva se dispune de judecator si numai în cursul procesului penal.

(5) În cursul urmaririi penale arestarea preventiva se poate dispune pentru cel mult 30 de zile si se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fara ca durata totala sa depaseasca un termen rezonabil, si nu mai mult de 180 de zile.

(6) În faza de judecata instanta este obligata, în conditiile legii, sa verifice periodic, si nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea si temeinicia arestarii preventive si sa dispuna, de îndata, punerea în libertate a inculpatului, daca temeiurile care au determinat arestarea preventiva au încetat sau daca instanta constata ca nu exista temeiuri noi care sa justifice mentinerea privarii de libertate.

(7) Încheierile instantei privind masura arestarii preventive sunt supuse cailor de atac prevazute de lege.

(8) Celui retinut sau arestat i se aduc de îndata la cunostinta, în limba pe care o înțelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunostinta numai în prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(9) Punerea în libertate a celui retinut sau arestat este obligatorie, daca motivele acestor masuri au disparut, precum si în alte situatii prevazute de lege.

(10) Persoana arestata preventiv are dreptul sa ceara punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.

(11) Pâna la ramânerea definitiva a hotarârii judecatoresti de condamnare, persoana este considerata nevinovata.

(12) Nici o pedeapsa nu poate fi stabilita sau aplicata decât în conditiile si în temeiul legii.

(13) Sanctiunea privativa de libertate nu poate fi decât de natura penala.

ARTICOLUL 24

Dreptul la aparare

- (1) Dreptul la aparare este garantat.
- (2) În tot cursul procesului, partile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ARTICOLUL 25

Libera circulatie

- (1) Dreptul la libera circulatie, în tara si în strainatate, este garantat. Legea stabileste conditiile exercitarii acestui drept.
- (2) Fiecarui cetatean îi este asigurat dreptul de a-si stabili domiciliul sau resedinta în orice localitate din tara, de a emigra, precum si de a reveni în tara.

ARTICOLUL 26

Viata intima, familiala si privata

- (1) Autoritatile publice respecta si ocrotesc viata intima, familiala si privata.
- (2) Persoana fizica are dreptul sa dispuna de ea însasi, daca nu încalca drepturile si libertatile altora, ordinea publica sau bunele moravuri.

ARTICOLUL 27

Inviolabilitatea domiciliului

- (1) Domiciliul si resedinta sunt inviolabile. Nimeni nu poate patrunde sau ramâne în domiciliul ori în resedinta unei persoane fara învoirea acesteia.
- (2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege pentru urmatoarele situatii:
  - a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotarâri judecatoresti;
  - b) înlaturarea unei primejdii privind viata, integritatea fizica sau bunurile unei persoane;
  - c) apararea securitatii nationale sau a ordinii publice;
  - d) prevenirea raspândirii unei epidemii.
- (3) Perchezitia se dispune de judecator si se efectueaza în conditiile si în formele prevazute de lege.
- (4) Perchezitiile în timpul noptii sunt interzise, în afara de cazul infractiunilor flagrante.

ARTICOLUL 28

Secretul corespondentei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ARTICOLUL 29

Libertatea constiintei

(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngadite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea constiintei este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbiere religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

ARTICOLUL 30

Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defaimarea țării și a națiunii, îndeemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștința publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.

ARTICOLUL 31

Dreptul la informație

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngadit.

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau securitatea națională.

(4) Mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

(5) Serviciile publice de radio și de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale și politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică.

ARTICOLUL 32

Dreptul la învățatura

(1) Dreptul la învățatura este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare.

(2) Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfășura și într-o limbă de circulație internațională.

(3) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii.

(5) Învățământul de toate gradele se desfășoară în unități de stat, particulare și confesionale, în condițiile legii.

(6) Autonomia universitară este garantată.

(7) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege.

ARTICOLUL 33

Accesul la cultura

(1) Accesul la cultura este garantat, în condițiile legii.

(2) Libertatea persoanei de a-și dezvolta spiritualitatea și de a accede la valorile culturii naționale și universale nu poate fi îngrădită.

(3) Statul trebuie să asigure păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume.

ARTICOLUL 34

Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Statul este obligat sa ia masuri pentru asigurarea igienei si a sanatatii publice.

(3) Organizarea asistentei medicale si a sistemului de asigurari sociale pentru boala, accidente, maternitate si recuperare, controlul exercitarii profesiilor medicale si a activitatilor paramedicale, precum si alte masuri de protectie a sanatatii fizice si mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ARTICOLUL 35

Dreptul la mediu sanatos

(1) Statul recunoaste dreptul oricarei persoane la un mediu înconjurator sanatos si echilibrat ecologic.

(2) Statul asigura cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.

(3) Persoanele fizice si juridice au îndatorirea de a proteja si a ameliora mediul înconjurator.

ARTICOLUL 36

Dreptul de vot

(1) Cetatenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniti pâna în ziua alegerilor inclusiv.

(2) Nu au drept de vot debilii sau alienatii mintal, pusi sub interdictie, si nici persoanele condamnate, prin hotarâre judecatoreasca definitiva, la pierderea drepturilor electorale.

ARTICOLUL 37

Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi alesi cetatenii cu drept de vot care îndeplinesc conditiile prevazute în articolul 16 alineatul (3), daca nu le este interzisa asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidatii trebuie sa fi împlinit, pâna în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel putin 23 de ani pentru a fi alesi în Camera Deputatilor sau în organele administratiei publice locale, vârsta de cel putin 33 de ani pentru a fi alesi în Senat si vârsta de cel putin 35 de ani pentru a fi alesi în functia de Presedinte al României.

ARTICOLUL 38

Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În conditiile aderarii României la Uniunea Europeana, cetatenii români au dreptul de a alege si de a fi alesi în Parlamentul European.

ARTICOLUL 39

Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstratiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere si se pot organiza si desfasura numai în mod pasnic, fara nici un fel de arme.

ARTICOLUL 40

Dreptul de asociere

(1) Cetatenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

(2) Partidele sau organizatiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale.

(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, politistii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.

(4) Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.

ARTICOLUL 41

Munca și protecția socială a muncii

(1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.

(2) Salariatii au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege.

(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.

(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.

(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

ARTICOLUL 42

Interzicerea muncii fortate

(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.

ARTICOLUL 43

Dreptul la grevă

(1) Salariatii au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale.

(2) Legea stabileste conditiile si limitele exercitarii acestui drept, precum si garantiile necesare asigurarii serviciilor esentiale pentru societate.

ARTICOLUL 44

Dreptul de proprietate privata

(1) Dreptul de proprietate, precum si creantele asupra statului, sunt garantate. Continutul si limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

(2) Proprietatea privata este garantata si ocrotita în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetatenii straini si apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privata asupra terenurilor numai în conditiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeana si din alte tratate internationale la care România este parte, pe baza de reciprocitate, în conditiile prevazute prin lege organica, precum si prin mostenire legala.

(3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauza de utilitate publica, stabilita potrivit legii, cu dreapta si prealabila despagubire.

(4) Sunt interzise nationalizarea sau orice alte masuri de trecere silita în proprietate publica a unor bunuri pe baza apartenentei sociale, etnice, religioase, politice sau de alta natura discriminatorie a titularilor.

(5) Pentru lucrari de interes general, autoritatea publica poate folosi subsolul oricarei proprietati imobiliare, cu obligatia de a despagubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantatiilor sau constructiilor, precum si pentru alte daune imputabile autoritatii.

(6) Despagubirile prevazute în alineatele (3) si (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenta, prin justitie.

(7) Dreptul de proprietate obliga la respectarea sarcinilor privind protectia mediului si asigurarea bunei vecinatati, precum si la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

(8) Avera dobândita licit nu poate fi confiscata. Caracterul licit al dobândirii se prezuma.

(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infractiuni ori contraventii pot fi confiscate numai în conditiile legii.

ARTICOLUL 45

Libertatea economica

Accesul liber al persoanei la o activitate economica, libera initiativa si exercitarea acestora în conditiile legii sunt garantate.

ARTICOLUL 46

Dreptul la mostenire

Dreptul la mostenire este garantat.

ARTICOLUL 47

Nivelul de trai

(1) Statul este obligat sa ia masuri de dezvoltare economica si de protectie sociala, de natura sa asigure cetatenilor un nivel de trai decent.

(2) Cetatenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate platit, la asistenta medicala în unitatile sanitare de stat, la ajutor de somaj si la alte forme de asigurari sociale publice sau private, prevazute de lege. Cetatenii au dreptul si la masuri de asistenta sociala, potrivit legii.

ARTICOLUL 48

Familia

(1) Familia se întemeiaza pe casatoria liber consimtita între sotii, pe egalitatea acestora si pe dreptul si îndatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia si instruirea copiilor.

(2) Conditiiile de încheiere, de desfacere si de nulitate a casatoriei se stabilesc prin lege. Casatoria religioasa poate fi celebrata numai dupa casatoria civila.

(3) Copiii din afara casatoriei sunt egali în fata legii cu cei din casatorie.

ARTICOLUL 49

Protectia copiilor si a tinerilor

(1) Copiii si tinerii se bucura de un regim special de protectie si de asistenta în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acorda alocatii pentru copii si ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protectie sociala a copiilor si a tinerilor se stabilesc prin lege.

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activitati care le-ar dauna sanatatii, moralitatii sau care le-ar pune în primejdie viata ori dezvoltarea normala sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajati ca salariati.

(5) Autoritatile publice au obligatia sa contribuie la asigurarea conditiilor pentru participarea libera a tinerilor la viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.

ARTICOLUL 50

Protectia persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucura de protectie speciala. Statul asigura realizarea unei politici nationale de egalitate a sanselor, de prevenire si de tratament ale handicapului, în vederea participarii efective a persoanelor cu handicap în viata comunitatii, respectând drepturile si îndatoririle ce revin parintilor si tutorilor.

ARTICOLUL 51

Dreptul de petitionare

(1) Cetatenii au dreptul sa se adreseze autoritatilor publice prin petitii formulate numai în numele semnatarilor.

(2) Organizatiile legal constituite au dreptul sa adreseze petitii exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezinta.

(3) Exercitarea dreptului de petitionare este scutita de taxa.

(4) Autoritatile publice au obligatia sa raspunda la petitii în termenele si în conditiile stabilite potrivit legii.

ARTICOLUL 52

Dreptul persoanei vatamate de o autoritate publica

(1) Persoana vatamata într-un drept al sau ori într-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anulara actului si repararea pagubei.

(2) Conditiiile si limitele exercitarii acestui drept se stabilesc prin lege organica.

(3) Statul raspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Raspunderea statului este stabilita în conditiile legii si nu înlatura raspunderea magistratilor care si-au exercitat functia cu rea-credinta sau grava neglijenta.

ARTICOLUL 53

Restrângerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertati

(1) Exerciitiul unor drepturi sau al unor libertati poate fi restrâns numai prin lege si numai daca se impune, dupa caz, pentru: apararea securitatii nationale, a ordinii, a sanatatii ori a moralei publice, a drepturilor si a libertatilor cetatenilor; desfasurarea instructiei penale; prevenirea consecintelor unei calamitati naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusa numai daca este necesara într-o societate democratica. Masura trebuie sa fie proportionala cu situatia care a determinat-o, sa fie aplicata în mod nediscriminatoriu si fara a aduce atingere existentei dreptului sau a libertatii.

CAPITOLUL III

Îndatoririle fundamentale

ARTICOLUL 54

Fidelitatea fata de tara

(1) Fidelitatea fata de tara este sacra.

(2) Cetatenii carora le sunt încredintate functii publice, precum si militarii, raspund de îndeplinirea cu credinta a obligatiilor ce le revin si, în acest scop, vor depune juramântul cerut de lege.

ARTICOLUL 55

Apararea tarii

- (1) Cetatenii au dreptul si obligatia sa apere România.
- (2) Conditiiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organica.
- (3) Cetatenii pot fi încorporati de la vârsta de 20 de ani si pâna la vârsta de 35 de ani, cu exceptia voluntarilor, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 56

Contributii financiare

- (1) Cetatenii au obligatia sa contribuie, prin impozite si prin taxe, la cheltuielile publice.
- (2) Sistemul legal de impuneri trebuie sa asigure asezarea justa a sarcinilor fiscale.
- (3) Orice alte prestatii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situatii exceptionale.

ARTICOLUL 57

Exercitarea drepturilor si a libertatilor

Cetatenii români, cetatenii straini si apatrizii trebuie sa-si exercite drepturile si libertatile constitutionale cu buna-credinta, fara sa încalce drepturile si libertatile celorlalti.

CAPITOLUL IV

Avocatul Poporului

ARTICOLUL 58

Numirea si rolul

- (1) Avocatul Poporului este numit pe o durata de 5 ani pentru apararea drepturilor si libertatilor persoanelor fizice. Adjunctii Avocatului Poporului sunt specializati pe domenii de activitate.
- (2) Avocatul Poporului si adjunctii sai nu pot îndeplini nici o alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul superior.
- (3) Organizarea si functionarea institutiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 59

Exercitarea atributiilor

- (1) Avocatul Poporului își exercita atributiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile si în libertatile lor, în limitele stabilite de lege.
- (2) Autoritatile publice sunt obligate sa asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atributiilor sale.

ARTICOLUL 60

Raportul în fata Parlamentului

Avocatul Poporului prezinta celor doua Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot contine recomandari privind legislatia sau masuri de alta natura, pentru ocrotirea drepturilor si a libertatilor cetatenilor.

TITLUL III

Autoritatile publice

CAPITOLUL I

Parlamentul

SECTIUNEA 1

Organizare si functionare

ARTICOLUL 61

Rolul si structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român si unica autoritate legiuitoare a tarii.

(2) Parlamentul este alcatuit din Camera Deputatilor si Senat.

ARTICOLUL 62

Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizatiile cetatenilor apartinând minoritatilor nationale, care nu întrunesc în alegeri numarul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în conditiile legii electorale. Cetatenii unei minoritati nationale pot fi reprezentati numai de o singura organizatie.

(3) Numarul deputatilor si al senatorilor se stabileste prin legea electorala, în raport cu populatia tarii.

ARTICOLUL 63

Durata mandatului

(1) Camera Deputatilor si Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungeste de drept în stare de mobilizare, de razboi, de asediu sau de urgenta, pâna la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputatilor si pentru Senat se desfasoara în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întruneste, la convocarea Presedintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

ARTICOLUL 64

Organizarea internă

(1) Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Camera își alege un birou permanent. Președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. ceilalți membri ai birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

(4) Fiecare Camera își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere.

ARTICOLUL 65

Sedintele Camerelor

(1) Camera Deputaților și Senatul lucrează în sedințe separate.

(2) Camerele își desfășoară lucrările și în sedințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru:

- a) primirea mesajului Președintelui României;
- b) aprobarea bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) declararea mobilizării totale sau parțiale;
- d) declararea stării de război;
- e) suspendarea sau încetarea ostilităților militare;
- f) aprobarea strategiei naționale de apărare a țării;
- g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
- h) numirea, la propunerea Președintelui României, a directorilor serviciilor de informații și exercitarea controlului asupra activității acestor servicii;
- i) numirea Avocatului Poporului;
- j) stabilirea statutului deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora;
- k) îndeplinirea altor atribuții care, potrivit Constituției sau regulamentului, se exercită în ședința comună.

ARTICOLUL 66

Sesiuni

(1) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc în doua sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie si nu poate depasi sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie si nu poate depasi sfârșitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputatilor si Senatul se întrunesc si în sesiuni extraordinare, la cererea Presedintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numarul deputatilor sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de presedintii acestora.

ARTICOLUL 67

Actele juridice si cvorumul legal

Camera Deputatilor si Senatul adopta legi, hotarâri si motiuni, în prezenta majoritatii membrilor.

ARTICOLUL 68

Caracterul public al sedintelor

(1) Sedintele celor doua Camere sunt publice.

(2) Camerele pot hotari ca anumite sedinte sa fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a

Statutul deputatilor si al senatorilor

ARTICOLUL 69

Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

ARTICOLUL 70

Mandatul deputatilor si al senatorilor

(1) Deputatii si senatorii intra în exercitiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii juramântului. Juramântul se stabileste prin lege organica.

(2) Calitatea de deputat sau de senator înceteaza la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ARTICOLUL 71

Incompatibilitati

(1) Nimeni nu poate fi, în acelasi timp, deputat si senator.

(2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibilă cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului.

(3) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 72

Imunitatea parlamentară

(1) Deputații și senatorii nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

(2) Deputații și senatorii pot fi urmăriti și trimiși în judecata penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Urmărirea și trimiterea în judecata penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) În caz de infracțiune flagrantă, deputații sau senatorii pot fi reținuți și supuși percheziției. Ministrul Justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Camerei asupra reținerii și a percheziției. În cazul în care Camera sesizată constată că nu există temei pentru reținere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri.

SECȚIUNEA a 3-a

Legiferarea

ARTICOLUL 73

Categoriile de legi

(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.

(2) Legile constituționale sunt cele de revizuire a Constituției.

(3) Prin lege organică se reglementează:

- a) sistemul electoral; organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente;
- b) organizarea, funcționarea și finanțarea partidelor politice;
- c) statutul deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora;
- d) organizarea și desfășurarea referendumului;
- e) organizarea Guvernului și a Consiliului Suprem de Aparare a Țării;
- f) regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război;
- g) regimul stării de asediu și al stării de urgență;
- h) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
- i) acordarea amnistiei sau a grațierii colective;
- j) statutul funcționarilor publici;
- k) contenciosul administrativ;
- l) organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi;
- m) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
- n) organizarea generală a învățământului;

- o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locala;
- p) regimul general privind raporturile de munca, sindicatele, patronatele si protectia sociala;
- r) statutul minoritatilor nationale din România;
- s) regimul general al cultelor;
- t) celelalte domenii pentru care în Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ARTICOLUL 74

Initiativa legislativa

(1) Initiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel putin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care își manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel putin un sfert din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete, respectiv în municipiul Bucuresti, trebuie sa fie înregistrate cel putin 5.000 de semnaturi în sprijinul acestei initiative.

(2) Nu pot face obiectul initiativei legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.

(3) Guvernul își exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa îl adopte, ca prima Camera sesizata.

(4) Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai în forma ceruta pentru proiectele de legi.

(5) Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ARTICOLUL 75

Sesizarea Camerelor

(1) Se supun spre dezbateri si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) si (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) si (5) si articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

(2) Prima Camera sesizata se pronunta în termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. În cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) După adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) În cazul în care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului (1), intra în competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a

doua Camera este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se întoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv în procedura de urgenta.

(5) Dispozitiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplica în mod corespunzator si în cazul în care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ARTICOLUL 76

Adoptarea legilor si a hotarârilor

(1) Legile organice si hotarârile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecărei Camere.

(2) Legile ordinare si hotarârile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecărei Camere.

ARTICOLUL 77

Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Înainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

(3) Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ARTICOLUL 78

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publica în Monitorul Oficial al României si intra în vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta în textul ei.

ARTICOLUL 79

Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative în vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii întregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei României.

(2) Înfiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II

Presedintele României

ARTICOLUL 80

Rolul Presedintelui

(1) Presedintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

(2) Presedintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Presedintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.

ARTICOLUL 81

Alegerea Presedintelui

(1) Presedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrși în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Presedinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi și succesive.

ARTICOLUL 82

Validarea mandatului și depunerea jurământului

(1) Rezultatul alegerilor pentru funcția de Presedinte al României este validat de Curtea Constituțională.

(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună, următorul jurământ:

"Jur să-mi dauiesc toată puterea și priceperea pentru propășirea spirituală și materială a poporului român, să respect Constituția și legile țării, să apar democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a României. Așa să-mi ajute Dumnezeu!".

ARTICOLUL 83

Durata mandatului

(1) Mandatul Presedintelui României este de 5 ani și se exercită de la data depunerii jurământului.

(2) Presedintele României își exercită mandatul până la depunerea jurământului de Presedinte nou ales.

(3) Mandatul Presedintelui României poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

ARTICOLUL 84 Incompatibilitati si imunitati

(1) În timpul mandatului, Presedintele României nu poate fi membru al unui partid si nu poate îndeplini nici o alta functie publica sau privata.

(2) Presedintele României se bucura de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplica în mod corespunzator.

ARTICOLUL 85 Numirea Guvernului

(1) Presedintele României desemneaza un candidat pentru functia de prim-ministru si numeste Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

(2) În caz de remaniere guvernamentala sau de vacanta a postului, Presedintele revoca si numeste, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Daca prin propunerea de remaniere se schimba structura sau compozitia politica a Guvernului, Presedintele României va putea exercita atributia prevazuta la alineatul (2) numai pe baza aprobarii Parlamentului, acordata la propunerea primului-ministru.

ARTICOLUL 86 Consultarea Guvernului

Presedintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente si de importanta deosebita.

ARTICOLUL 87 Participarea la sedintele Guvernului

(1) Presedintele României poate lua parte la sedintele Guvernului în care se dezbat probleme de interes national privind politica externa, apararea tarii, asigurarea ordinii publice si, la cererea primului-ministru, în alte situatii.

(2) Presedintele României prezideaza sedintele Guvernului la care participa.

ARTICOLUL 88 Mesaje

Presedintele României adreseaza Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale natiunii.

ARTICOLUL 89 Dizolvarea Parlamentului

(1) Dupa consultarea presedintilor celor doua Camere si a liderilor grupurilor parlamentare, Presedintele României poate sa dizolve Parlamentul, daca acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare si numai dupa respingerea a cel puțin doua solicitari de investitura.

- (2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singura data.
- (3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Presedintelui României și nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență.

ARTICOLUL 90

Referendumul

Presedintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

ARTICOLUL 91

Atributii în domeniul politicii externe

(1) Presedintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Presedintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai României și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanții diplomați ai altor state sunt acreditați pe lângă Presedintele României.

ARTICOLUL 92

Atributii în domeniul apărării

(1) Presedintele României este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau totală a forțelor armate. Numai în cazuri excepționale, hotărârea Presedintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Presedintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii și le aduce neîntârziat la cunostința Parlamentului, printr-un mesaj. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declansarea agresiunii.

(4) În caz de mobilizare sau de război Parlamentul își continuă activitatea pe toată durata acestor stări, iar dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept în 24 de ore de la declararea lor.

ARTICOLUL 93

Măsuri excepționale

(1) Presedintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

(2) Daca Parlamentul nu se afla în sesiune, el se convoaca de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea starii de asediu sau a starii de urgenta si functioneaza pe toata durata acestora.

ARTICOLUL 94

Alte atributii

Presedintele României îndeplineste si urmatoarele atributii:

- a) confera decoratii si titluri de onoare;
- b) acorda gradele de maresal, de general si de amiral;
- c) numeste în functii publice, în conditiile prevazute de lege;
- d) acorda gratierea individuala.

ARTICOLUL 95

Suspendarea din functie

(1) În cazul savârsirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constitutiei, Presedintele României poate fi suspendat din functie de Camera Deputatilor si de Senat, în sedinta comuna, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor, dupa consultarea Curtii Constitutionale. Presedintele poate da Parlamentului explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(2) Propunerea de suspendare din functie poate fi initiata de cel putin o treime din numarul deputatilor si senatorilor si se aduce, neîntârziat, la cunostinta Presedintelui.

(3) Daca propunerea de suspendare din functie este aprobata, în cel mult 30 de zile se organizeaza un referendum pentru demiterea Presedintelui.

ARTICOLUL 96

Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, cu votul a cel putin doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor, pot hotarî punerea sub acuzare a Presedintelui României pentru înalta tradare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi initiata de majoritatea deputatilor si senatorilor si se aduce, neîntârziat, la cunostinta Presedintelui României pentru a putea da explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(3) De la data punerii sub acuzare si pâna la data demiterii Presedintele este suspendat de drept.

(4) Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie. Presedintele este demis de drept la data ramânerii definitive a hotarârii de condamnare.

ARTICOLUL 97

Vacanta functiei

(1) Vacanta functiei de Presedinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din functie, de imposibilitate definitiva a exercitarii atributiilor sau de deces.

(2) În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanta functiei de Presedinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Presedinte.

ARTICOLUL 98

Interimatul functiei

(1) Daca functia de Presedinte devine vacanta ori daca Presedintele este suspendat din functie sau daca se afla în imposibilitate temporara de a-si exercita atributiile, interimatul se asigura, în ordine, de presedintele Senatului sau de presedintele Camerei Deputatilor.

(2) Atributiile prevazute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului functiei prezidentiale.

ARTICOLUL 99

Raspunderea presedintelui interimar

Daca persoana care asigura interimatul functiei de Presedinte al României savârseste fapte grave, prin care se încalca prevederile Constitutiei, se aplica articolul 95 si articolul 98.

ARTICOLUL 100

Actele Presedintelui

(1) În exercitarea atributiilor sale, Presedintele României emite decrete care se publica în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenta decretului.

(2) Decretele emise de Presedintele României în exercitarea atributiilor sale prevazute în articolul 91 alineatele (1) si (2), articolul 92 alineatele (2) si (3), articolul 93 alineatul (1) si articolul 94 literele a), b) si d) se contrasemneaza de primul-ministru.

ARTICOLUL 101

Indemnizatia si celelalte drepturi

Indemnizatia si celelalte drepturi ale Presedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III

Guvernul

ARTICOLUL 102

Rolul si structura

(1) Guvernul, potrivit programului sau de guvernare acceptat de Parlament, asigura realizarea politicii interne si externe a tarii si exercita conducerea generala a administratiei publice.

(2) În îndeplinirea atributiilor sale, Guvernul coopereaza cu organisme sociale interesate.

(3) Guvernul este alcatuit din prim-ministru, ministri si alti membri stabiliti prin lege organica.

ARTICOLUL 103

Învestitura

(1) Presedintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

(2) Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul și lista Guvernului se dezbate de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.

ARTICOLUL 104

Jurământul de credință

(1) Primul-ministru, ministrii și ceilalți membri ai Guvernului vor depune individual, în fața Președintelui României, jurământul de la articolul 82.

(2) Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

ARTICOLUL 105

Incompatibilități

(1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizațiilor cu scop comercial.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 106

Încetarea funcției de membru al Guvernului

Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

ARTICOLUL 107

Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.

(2) Președintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.

(3) Dacă primul-ministru se afla în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

ARTICOLUL 108 Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe.

(2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

ARTICOLUL 109 Răspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

(2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercitiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

ARTICOLUL 110 Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.

(2) Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se afla în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, ori este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute în alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.

(4) Guvernul al carui mandat a încetat potrivit alineatelor (1) si (2) îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, pâna la depunerea juramântului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV

Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111

Informarea Parlamentului

(1) Guvernul si celelalte organe ale administratiei publice, în cadrul controlului parlamentar al activitatii lor, sunt obligate sa prezinte informatiile si documentele cerute de Camera Deputatilor, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul presedintilor acestora. În cazul în care o initiativa legislativa implica modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurarilor sociale de stat, solicitarea informarii este obligatorie.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrarile Parlamentului. Daca li se solicita prezenta, participarea lor este obligatorie.

ARTICOLUL 112

Întrebări, interpelari si motiuni simple

(1) Guvernul si fiecare dintre membrii sai au obligatia sa raspunda la întrebările sau la interpelările formulate de deputati sau de senatori, în conditiile prevazute de regulamentele celor doua Camere ale Parlamentului.

(2) Camera Deputatilor sau Senatul poate adopta o motiune simpla prin care sa-si exprime pozitia cu privire la o problema de politica interna sau externa ori, dupa caz, cu privire la o problema ce a facut obiectul unei interpelari.

ARTICOLUL 113

Motiunea de cenzura

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, pot retrage încrederea acordata Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzura, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

(2) Motiunea de cenzura poate fi initiata de cel putin o patrime din numarul total al deputatilor si senatorilor si se comunica Guvernului la data depunerii.

(3) Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data când a fost prezentata în sedinta comuna a celor doua Camere.

(4) Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, în aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului în care Guvernul își angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ARTICOLUL 114

Angajarea raspunderii Guvernului

(1) Guvernul își poate angaja raspunderea în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata în conditiile articolului 113.

(3) Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de politica generala devine obligatorie pentru Guvern.

(4) În cazul în care Presedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterea acesteia se va face în sedinta comuna a celor doua Camere.

ARTICOLUL 115

Delegarea legislativa

(1) Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul si data pâna la care se pot emite ordonante.

(3) Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pâna la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonantei.

(4) Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai în situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amânata, având obligatia de a motiva urgenta în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanta de urgenta intra în vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbateré în procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, daca nu se afla în sesiune, se convoaca în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzând norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate în domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si îndatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri în proprietate publica.

(7) Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V Administratia publica

SECTIUNEA 1 Administratia publica centrala de specialitate

ARTICOLUL 116 Structura

- (1) Ministerele se organizeaza numai în subordinea Guvernului.
- (2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ARTICOLUL 117 Înfintarea

- (1) Ministerele se înfiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.
- (2) Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot înfiinta organe de specialitate, în subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.
- (3) Autoritati administrative autonome se pot înfiinta prin lege organica.

ARTICOLUL 118 Fortele armate

- (1) Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. În conditiile legii si ale tratatelor internationale la care România este parte, armata contribuie la apararea colectiva în sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.
- (2) Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.
- (3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.
- (4) Organizarea de activitati militare sau paramilitare în afara unei autoritati statale este interzisa.
- (5) Pe teritoriul României pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai în conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 119 Consiliul Suprem de Aparare a Tarii

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii

internationale si la apararea colectiva în sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacii.

SECTIUNEA a 2-a

Administratia publica locala

ARTICOLUL 120

Principii de baza

(1) Administratia publica din unitatile administrativ-teritoriale se întemeiaza pe principiile descentralizarii, autonomiei locale si deconcentrarii serviciilor publice.

(2) În unitatile administrativ-teritoriale în care cetatenii apartinând unei minoritati nationale au o pondere semnificativa se asigura folosirea limbii minoritatii nationale respective în scris si oral în relatiile cu autoritatile administratiei publice locale si cu serviciile publice deconcentrate, în conditiile prevazute de legea organica.

ARTICOLUL 121

Autoritati comunale si orasenesti

(1) Autoritatile administratiei publice, prin care se realizeaza autonomia locala în comune si în orase, sunt consiliile locale alese si primarii alesi, în conditiile legii.

(2) Consiliile locale si primarii functioneaza, în conditiile legii, ca autoritati administrative autonome si rezolva treburile publice din comune si din orase.

(3) Autoritatile prevazute la alineatul (1) se pot constitui si în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ARTICOLUL 122

Consiliul judetean

(1) Consiliul judetean este autoritatea administratiei publice pentru coordonarea activitatii consiliilor comunale si orasenesti, în vederea realizarii serviciilor publice de interes judetean.

(2) Consiliul judetean este ales si functioneaza în conditiile legii.

ARTICOLUL 123

Prefectul

(1) Guvernul numeste un prefect în fiecare judet si în municipiul Bucuresti.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local si conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor si ale celorlalte organe ale administratiei publice centrale din unitatile administrativ-teritoriale.

(3) Atributiile prefectului se stabilesc prin lege organica.

(4) Între prefecti, pe de o parte, consiliile locale si primari, precum si consiliile judetene si presedintii acestora, pe de alta parte, nu exista raporturi de subordonare.

(5) Prefectul poate ataca, în fața instanței de contencios administrativ, un act al consiliului județean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI Autoritatea judecătorească

SECTIUNEA 1 Instanțele judecătorești

ARTICOLUL 124 Înfaptuirea justiției

- (1) Justiția se înfaptuiește în numele legii.
- (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți.
- (3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

ARTICOLUL 125 Statutul judecătorilor

- (1) Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii.
- (2) Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice.
- (3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

ARTICOLUL 126 Instanțele judecătorești

- (1) Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.
- (2) Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.
- (3) Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale.
- (4) Compunerea Înaltei Curți de Casație și Justiție și regulile de funcționare a acesteia se stabilesc prin lege organică.
- (5) Este interzisă înființarea de instanțe extraordinare. Prin lege organică pot fi înființate instanțe specializate în anumite materii, cu posibilitatea participării, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.
- (6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.

ARTICOLUL 127

Caracterul public al dezbaterilor

Sedintele de judecata sunt publice, afara de cazurile prevazute de lege.

ARTICOLUL 128

Folosirea limbii materne si a interpretului în justitie

- (1) Procedura judiciara se desfasoara în limba româna.
- (2) Cetatenii români aparținând minoritatilor nationale au dreptul sa se exprime în limba materna în fata instantelor de judecata, în conditiile legii organice.
- (3) Modalitatile de exercitare a dreptului prevazut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreti sau traduceri, se vor stabili astfel încât sa nu împiedice buna administrare a justitiei si sa nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesati.
- (4) Cetatenii straini si apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba româna au dreptul de a lua cunostinta de toate actele si lucrarile dosarului, de a vorbi în instanta si de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

ARTICOLUL 129

Folosirea cailor de atac

Împotriva hotarârilor judecatoresti, partile interesate si Ministerul Public pot exercita caile de atac, în conditiile legii.

ARTICOLUL 130

Politia instantelor

Instantele judecatoresti dispun de politia pusa în serviciul lor.

SECTIUNEA a 2-a

Ministerul Public

ARTICOLUL 131

Rolul Ministerului Public

- (1) În activitatea judiciara, Ministerul Public reprezinta interesele generale ale societatii si apara ordinea de drept, precum si drepturile si libertatile cetatenilor.
- (2) Ministerul Public își exercita atributiile prin procurori constituiti în parchete, în conditiile legii.
- (3) Parchetele functioneaza pe lângă instantele de judecata, conduc si supravegheaza activitatea de cercetare penala a politiei judiciare, în conditiile legii.

ARTICOLUL 132

Statutul procurorilor

(1) Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului Justiției.

(2) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

SECȚIUNEA a 3-a Consiliul Superior al Magistraturii

ARTICOLUL 133 Rolul și structura

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:

a) 14 sunt aleși în adunările generale ale magistratilor și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;

b) 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;

c) ministrul Justiției, președintele Înaltei Curți de Casăție și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casăție și Justiție.

(3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistratii prevăzuți la alineatul (2) litera a).

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.

(5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.

(6) Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă.

(7) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, cu excepția celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2).

ARTICOLUL 134 Atribuții

(1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul Justiției, președintele Înaltei Curți de Casăție și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casăție și Justiție nu au drept de vot.

(3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casăție și Justiție.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește și alte atribuții stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenței justiției.

TITLUL IV Economia si finantele publice

ARTICOLUL 135 Economia

- (1) Economia României este economie de piata, bazata pe libera initiativa si concurenta.
- (2) Statul trebuie sa asigure:
  - a) libertatea comertului, protectia concurentei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de productie;
  - b) protejarea intereselor nationale în activitatea economica, financiara si valutara;
  - c) stimularea cercetarii stiintifice si tehnologice nationale, a artei si protectia dreptului de autor;
  - d) exploatarea resurselor naturale, în concordanta cu interesul national;
  - e) refacerea si ocrotirea mediului înconjurator, precum si mentinerea echilibrului ecologic;
  - f) crearea conditiilor necesare pentru cresterea calitatii vietii;
  - g) aplicarea politicilor de dezvoltare regionala în concordanta cu obiectivele Uniunii Europene.

ARTICOLUL 136 Proprietatea

- (1) Proprietatea este publica sau privata.
- (2) Proprietatea publica este garantata si ocrotita prin lege si apartine statului sau unitatilor administrativ-teritoriale.
- (3) Bogatiile de interes public ale subsolului, spatiul aerian, apele cu potential energetic valorificabil, de interes national, plajele, marea teritoriala, resursele naturale ale zonei economice si ale platoului continental, precum si alte bunuri stabilite de legea organica, fac obiectul exclusiv al proprietatii publice.
- (4) Bunurile proprietate publica sunt inalienabile. În conditiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori institutiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosinta gratuita institutiilor de utilitate publica.
- (5) Proprietatea privata este inviolabila, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 137 Sistemul financiar

- (1) Formarea, administrarea, întrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrativ-teritoriale si ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.
- (2) Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În conditiile aderarii la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia si înlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 138

Bugetul public national

(1) Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat si bugetele locale ale comunelor, ale oraselor si ale judetelor.

(2) Guvernul elaboreaza anual proiectul bugetului de stat si pe cel al asigurarilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobarii Parlamentului.

(3) Daca legea bugetului de stat si legea bugetului asigurarilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel putin 3 zile înainte de expirarea exercitiului bugetar, se aplica în continuare bugetul de stat si bugetul asigurarilor sociale de stat ale anului precedent, pâna la adoptarea noilor bugete.

(4) Bugetele locale se elaboreaza, se aproba si se executa în conditiile legii.

(5) Nici o cheltuiala bugetara nu poate fi aprobata fara stabilirea sursei de finantare.

ARTICOLUL 139

Impozite, taxe si alte contributii

(1) Impozitele, taxele si orice alte venituri ale bugetului de stat si ale bugetului asigurarilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.

(2) Impozitele si taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judetene, în limitele si în conditiile legii.

(3) Sumele reprezentând contributiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în conditiile legii, numai potrivit destinatiei acestora.

ARTICOLUL 140

Curtea de Conturi

(1) Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare si de întrebuintare a resurselor financiare ale statului si ale sectorului public. În conditiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi se solutioneaza de instantele judecatoresti specializate.

(2) Curtea de Conturi prezinta anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public national din exercitiul bugetar expirat, cuprinzând si neregulile constatate.

(3) La cererea Camerei Deputatilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controleaza modul de gestionare a resurselor publice si raporteaza despre cele constatate.

(4) Consilierii de conturi sunt numiti de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curtii de Conturi sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe toata durata acestuia. Ei sunt supusi incompatibilitatilor prevazute de lege pentru judecatori.

(5) Curtea de Conturi se înnoieste cu o treime din consilierii de conturi numiti de Parlament, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

(6) Revocarea membrilor Curtii de Conturi se face de catre Parlament, în cazurile si conditiile prevazute de lege.

ARTICOLUL 141

Consiliul Economic si Social

Consiliul Economic si Social este organ consultativ al Parlamentului si al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organica de înfiintare, organizare si functionare.

TITLUL V

Curtea Constitutionala

ARTICOLUL 142

Structura

- (1) Curtea Constitutionala este garantul suprematiei Constitutiei.
- (2) Curtea Constitutionala se compune din noua judecatori, numiti pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.
- (3) Trei judecatori sunt numiti de Camera Deputatilor, trei de Senat si trei de Presedintele României.
- (4) Judecatorii Curtii Constitutionale aleg, prin vot secret, presedintele acesteia, pentru o perioada de 3 ani.
- (5) Curtea Constitutionala se înnoieste cu o treime din judecatorii ei, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 143

Conditii pentru numire

Judecatorii Curtii Constitutionale trebuie sa aiba pregatire juridica superioara, înalta competenta profesionala si o vechime de cel putin 18 ani în activitatea juridica sau în învatamântul juridic superior.

ARTICOLUL 144

Incompatibilitati

Funcția de judecator al Curtii Constitutionale este incompatibila cu oricare alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatamântul juridic superior.

ARTICOLUL 145

Independenta si inamovibilitatea

Judecatorii Curtii Constitutionale sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe durata acestuia.

ARTICOLUL 146

Atributii

Curtea Constitutionala are urmatoarele atributii:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

b) se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

c) se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

d) hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată și direct de Avocatul Poporului;

e) soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

f) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului;

g) constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului;

h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României;

i) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia;

j) verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni;

k) hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic;

l) îndeplinește și alte atribuții prevăzute de legea organică a Curții.

ARTICOLUL 147

Deciziile Curții Constituționale

(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

(2) În cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale.

(3) În cazul în care constituționalitatea tratatului sau acordului internațional a fost constatată potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei excepții de

neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitutional nu poate fi ratificat.

(4) Deciziile Curtii Constitutionale se publica în Monitorul Oficial al României. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI

Integrarea euroatlantica

ARTICOLUL 148

Integrarea în Uniunea Europeana

(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferarii unor atributii catre institutiile comunitare, precum si al exercitarii în comun cu celelalte state membre a competentelor prevazute în aceste tratate, se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(2) Ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Presedintele României, Guvernul si autoritatea judecatoreasca garanteaza aducerea la îndeplinire a obligatiilor rezultate din actul aderarii si din prevederile alineatului (2).

(5) Guvernul transmite celor doua Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea sa fie supuse aprobarii institutiilor Uniunii Europene.

ARTICOLUL 149

Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

TITLUL VII

Revizuirea Constitutiei

ARTICOLUL 150

Initiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constitutiei poate fi initiata de Presedintele României la propunerea Guvernului, de cel putin o patrime din numarul deputatilor sau al senatorilor, precum si de cel putin 500.000 de cetateni cu drept de vot.

(2) Cetatenii care initiaza revizuirea Constitutiei trebuie sa provina din cel putin jumatate din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete sau în municipiul Bucuresti trebuie sa fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei initiative.

ARTICOLUL 151

Procedura de revizuire

(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptata de Camera Deputatilor si de Senat, cu o majoritate de cel puțin doua treimi din numarul membrilor fiecarei Camere.

(2) Daca prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, hotarasc cu votul a cel puțin trei patrimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(3) Revizuirea este definitiva dupa aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptarii proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 152

Limitele revizuirii

(1) Dispozitiile prezentei Constitutii privind caracterul national, independent, unitar si indivizibil al statului român, forma republicana de guvernământ, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic si limba oficiala nu pot forma obiectul revizuirii.

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi facuta daca are ca rezultat suprimarea drepturilor si a libertatilor fundamentale ale cetatenilor sau a garantiilor acestora.

(3) Constitutia nu poate fi revizuita pe durata starii de asediu sau a starii de urgenta si nici în timp de razboi.

TITLUL VIII

Dispozitii finale si tranzitorii

ARTICOLUL 153

Intrarea în vigoare

Prezenta Constitutie intra în vigoare la data aprobarii ei prin referendum. La aceeasi data, Constitutia din 21 august 1965 este si ramâne în întregime abrogata.

ARTICOLUL 154

Conflictul temporal de legi

(1) Legile si toate celelalte acte normative ramân în vigoare, în masura în care ele nu contravin prezentei Constitutii.

(2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrarii în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislatiei cu prezenta Constitutie si va face Parlamentului sau, dupa caz, Guvernului, propuneri corespunzatoare.

ARTICOLUL 155

Dispozitii tranzitorii

(1) Proiectele de legi si propunerile legislative în curs de legiferare se dezbate si se adopta potrivit dispozitiilor constitutionale anterioare intrarii în vigoare a legii de revizuire.

(2) Institutiile prevazute de Constitutie, existente la data intrarii în vigoare a legii de revizuire, ramân în functiune pâna la constituirea celor noi.

(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplica începând cu urmatorul mandat prezidential.

(4) Dispozitiile cu privire la Înalta Curte de Casatie si Justitie vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrarii în vigoare a legii de revizuire.

(5) Judecatorii în functie ai Curtii Supreme de Justitie si consilierii de conturi numiti de Parlament își continua activitatea pâna la data expirarii mandatului pentru care au fost numiti. Pentru asigurarea înnoirii Curtii de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi acestia vor putea fi numiti pentru înca un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

(6) Pâna la constituirea instantelor judecatoresti specializate, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi vor fi solutionate de catre instantele judecatoresti ordinare.

ARTICOLUL 156

Republicarea Constitutiei

Legea de revizuire a Constitutiei se publica în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptarii. Constitutia, modificata si completata, dupa aprobarea prin referendum, se republica de catre Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o noua numerotare.